

लोक सेवा आयोग
नेपाल न्याय सेवा, कानून समूह, राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी, उपसचिव वा सो सरह पदको खुला र आन्तरिक
प्रतियोगितात्मक परीक्षाको लागि पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र :- सेवा सम्बन्धी

१. **नेपालको संवैधानिक एवं कानूनी विकासक्रम र नेपालको संविधान**
  - १.१ नेपालको संवैधानिक तथा कानूनीविकास
  - १.२ कानूनी इतिहास
  - १.३ नेपालको संविधान
    - १.३.१ आधारभूत विशेषताहरु
    - १.३.२ संघीय संवैधानिक संरचना
    - १.३.३ मौलिक हक
    - १.३.४ राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, नीति र दायित्व
    - १.३.५ संसदीय व्यवस्थापन विधि
    - १.३.६ अदालतको अधिकार क्षेत्र
    - १.३.७ संविधानको संशोधन प्रक्रिया
    - १.३.८ संवैधानिक निकाय तथा त्यस्ता निकायको भूमिका
२. **न्याय सेवा, निजामती प्रशासन एवं सुशासन, भ्रष्टाचार निवारण, सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण तथा वित्तीय जिम्मेवारी एवं कानूनी राय तथा रिट निवेदन**
  - २.१ नेपाल न्याय सेवा (गठन, समूह तथा श्रेणी विभाजन, नियुक्ति, सरुवा र बहुवा) नियमहरु २०५१
  - २.२ प्रशासनिक निकायको न्यायिक अधिकार
  - २.३ कानून व्याख्याको सिद्धान्त र यस सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
  - २.४ न्याय प्रशासन ऐन, २०७३
  - २.५ निजामती सेवा सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
  - २.६ **सुशासन, भ्रष्टाचार निवारण, सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण तथा वित्तीय जिम्मेवारी**
    - २.६.१ सुशासनका आवश्यक तत्वहरु
    - २.६.२ सुशासन (व्यवस्थापन तथा संचालन) ऐन, २०६४ तथा नियमावली
    - २.६.३ भ्रष्टाचार निवारण तथा भ्रष्टाचार निवारण सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
    - २.६.४ अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
    - २.६.५ सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण अवधारणा र अभ्यास तथा यस सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
    - २.६.६ सूचनाको हक तथा सूचना हक सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
    - २.६.७ आर्थिक प्रशासन तथा वित्तीय जिम्मेवारी र त्यस सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
    - २.६.८ सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
  - २.७ **कानूनी राय : अवधारणा र अभ्यास**
    - २.७.१ कानूनी राय माग गर्दा वा प्रदान गर्दा पालना गर्नुपर्ने शर्त
    - २.७.२ कानूनी रायको प्रकृति र सीमा
  - २.८ **रिट निवेदन : सिद्धान्त र अभ्यास**
    - २.८.१ रिट निवेदनको मसौदा विधि
    - २.८.२ लिखित जवाफको मसौदा विधि
    - २.८.३ न्यायिक सक्रियता, सिद्धान्त र व्यवहार
    - २.८.४ सार्वजनिक सरोकारको विवाद, सिद्धान्त र व्यवहार
३. **अन्तर्राष्ट्रिय कानून, अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्बन्धी कानून र अभ्यास**
  - ३.१ सार्वजनिक अन्तर्राष्ट्रिय कानूनको सामान्य परिचय
  - ३.२ सार्वजनिक कानून र निजी कानून
  - ३.३ सुपूर्दगी तथा पारस्परिक कानूनी सहायता सम्बन्धी अवधारणा र अभ्यास तथा कानूनी व्यवस्था

लोक सेवा आयोग
नेपाल न्याय सेवा, कानून समूह, राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी, उपसचिव वा सो सरह पदको खुला र आन्तरिक
प्रतियोगितात्मक परीक्षाको लागि पाठ्यक्रम

- ३.४ कूटनैतिक उन्मुक्ति, सुविधा र सहूलियत तथा विदेशी राज्य र कूटनैतिक प्रतिनिधिका सुविधा तथा उन्मुक्ति सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
  - ३.५ अन्तर्राष्ट्रिय मानव अधिकार सम्बन्धी कानून
(क) मानव अधिकार सम्बन्धी विश्वव्यापी घोषणा र अन्तर्राष्ट्रिय लिखतहरू (इन्टरनेशनल इन्स्ट्रुमेन्टस)
(ख) मानव अधिकार सम्बन्धी खास (कोर) अन्तर्राष्ट्रिय लिखत र अन्य लिखत
(ग) नेपालमा मानव अधिकारको प्रयोग
  - ३.६ भूपरिवेष्टित राष्ट्रका कानूनी अधिकार
  - ३.७ संयुक्त राष्ट्र संघको वडापत्र
  - ३.८ सार्कको वडापत्र, उद्देश्य, अंगहरू र सिद्धान्त
  - ३.९ विमस्टेक : उद्देश्य, अंगहरू र सिद्धान्त
  - ३.१० अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्बन्धी कानून र त्यसको अभ्यास
    - ३.१०.१ सन्धि कानून सम्बन्धी भियना महासन्धि
    - ३.१०.२ द्विपक्षीय वा बहुपक्षीय सन्धि मसौदा प्रक्रिया
    - ३.१०.३ सन्धि सम्पन्न गर्ने प्रक्रिया
    - ३.१०.४ बहुपक्षीय सन्धिको पक्षबन्ने विधि
    - ३.१०.५ नेपाल सन्धि ऐन, २०४७
४. **फौजदारी तथा देवानी न्याय प्रशासन र कर्पोरेट कानूनका आधारभूत मान्यता**
- ४.१ नेपालको फौजदारी न्याय प्रशासन तथा यसको आधारभूत संरचना
  - ४.२ नेपालको देवानी कानून प्रणाली
  - ४.३ देहायका संहिता तथा ऐन :
    - (क) मुलुकी अपराध संहिता, २०७४
    - (ख) मुलुकी देवानी संहिता, २०७४
    - (ग) मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४
    - (घ) मुलुकी देवानी कार्यविधि संहिता, २०७४
    - (ङ) फौजदारी कसुर (सजाय निर्धारण तथा कार्यान्वयन) ऐन, २०७४
  - ४.४ **कर्पोरेट कानूनका आधारभूत मान्यता**
    - ४.४.१ कम्पनी संस्थापन, कम्पनीको प्रकृति, किसिम तथा यसको संचालन र प्रशासन
    - ४.४.२ प्राइभेट फर्म तथा साभेदारी प्रकृति, संचालन तथा प्रशासन
    - ४.४.३ श्रम कानूनका आधारभूत मान्यता
    - ४.४.४ बौद्धिक सम्पत्तिका आधारभूत मान्यता
५. **विधायनको तर्जुमा तथा प्रत्यायोजित व्यवस्थापन**
- ५.१ कानूनको तर्जुमा सम्बन्धी आधारभूत सिद्धान्त तथा यसका सीमा
  - ५.२ विधायन मसौदाको तर्जुमा तथा सम्पादन
    - (क) ऐन वा अध्यादेश
    - (ख) गठन आदेश
    - (ग) नियमावली
    - (घ) कार्यविधि
    - (ङ) निर्देशिका
  - ५.३ प्रत्यायोजित विधायन तथा यसको प्रकृति, औचित्य र सीमा
  - ५.४ राजपत्र सम्पादन र राजपत्रमा सूचना प्रकाशनको अभ्यास